

PRVÁ ČASŤ

POĽOVAČKA

1660

Prvá kapitola

Keby ste sa v lete roku 1660 vybrali na takmer štvormíľovú cestu z Bostonu do Cambridgea v štáte Massachusetts, hneď prvý dom, na ktorý by ste natrafili za Karolovou riekou, by bol dom Gookinovcov. Stál pri ceste na južnom okraji malej osady uprostred močaristej zeme medzi riekou a Harvardovým kolégiom – pyšnou drevenou dvojpodlažnou budovou stojacou na vlastnom ohradenom pozemku, so šikmou strechou a s výhľadom na rieku. Kolónia v tom roku stavala prvý most. Do bahna v blízkosti plošiny, kde sa nastupovalo na kompu, zatĺkali hrubé drevené koly. Údery kladiva, kvílenie píly a pokriky robotníkov doliehali v ospalom letnom ovzduší až do domu.

V ten zvláštny deň – v piatok 27. júla – boli dvere dokorán otvorené a nad nimi priam detský nápis *Vitaj doma!* Akýsi okoloidúci študent oznámil, že ráno zakotvila medzi Bostonom a Charlestownom loď *Prudent Mary* z Londýna. Medzi cestujúcimi vraj bol aj Daniel Gookin, pán domu, vracal sa do Ameriky po dvoch rokoch.

Už aj tak čistý dom narýchlo pozametali a upratali, deti poumývali a obliekli do najlepších nedeľných šiat. Popoludní už všetci piati čakali s pani Gookinovou v salóne: dvadsaťročná Mary, ktorá dostala meno po mame, osemnásťročná Elizabeth a ich traja mladší bratia – desaťročný Daniel, osemročný Samuel a štvorročný Nathaniel, ktorý si otca nepamätal a iba sa mrvil na stoličke.

Pani Gookinová vedela, že Nathaniel je nepokojný skôr z blížiaceho sa stretnutia než z toho, že musí trčať vnútri. Vzala si ho na kolená, pohladkala ho po vláskoch a rozprávala mu o mužovi, ktorý onedlho vojde do dverí – aký je dobrý, láskavý a akú má dôležitú prácu v Londýne, kam si ho zavolať sám lord protektor. „Má ťa rád, Nathaniel, a Boh ťa privedie k tomu, aby si ľúbil aj ty jeho.“

„Čo je to ten lord protekt?“

„Protektor, dieťa moja. Bol to vládca Anglicka a Ameriky.“

„Niečo ako kráľ?“

„Áno, ako kráľ, len lepší, lebo ho vybral parlament. No protektor je už mŕtvy. Preto sa tvoj ocko vracia domov.“

Nat vyvalil očká. „Ak je protektor mŕtvy, kto nás ochráni?“

Na túto otázku nevedeli odpovedať ani najbystrejšie hlavy v Anglicku a pani Gookinová horúčkovo hľadala odpoveď. Obrátila sa na dcéru: „Mary, vyjdi, prosím ťa, na povalu a pozri sa, či už nejde ocko, dobre?“

Mary vybehla na poschodie, po chvíli sa vrátila a oznámila, že kompa je priviazaná na opačnom brehu a na ceste nikoho nevidieť.

Od tej chvíle deti striedavo chodili každú štvrtihodinu na povalu, pozreli sa von a vracali sa s rovnakou odpoveďou. V mysli pani Gookinovej začalo klíčiť strašné podozrenie, že jej manžel vôbec nepríde, že loď nepriplávala alebo že niekde zakotvila, no on nie je na palube. Možno z Londýna vôbec nevyplával alebo sa počas plavby stalo nejaké nešťastie. Keď pred dvadsiatimi rokmi vyplávali z Anglicka, dvakrát boli svedkom, ako zakrúcajú mŕtve telo do rubáša a po krátkej modlitbe ho spúšťajú po lodnej lávke do mora.

„Chlapci, choďte von a čakajte tam na ocka.“

Nat jej zliezol z kolien a všetci traja trielili k dverám ako mačky vypustené z vreca.

„A nezašpiňte si šaty!“

Dievčatá ostali na svojich miestach. Ozvala sa Mary, po mame mala najviac zdravého rozumu a uplynulé dva roky zastávala v domácnosti mužskú rolu. „Ničoho sa neboj, mama. Boh sa o ocka postará.“

Elizabeth – tá bola staršia a stále frflala, že musí niečo robiť – vyprskla: „Veď odvtedy, čo loď priplávala, ubehlo už najmenej sedem hodín a do Bostonu je to len hodina cesty.“

„Nekritizuj ocka,“ napomenula ju pani Gookinová. „Ak sa niekde zdržal, určite nie bez príčiny.“

O chvíľu Daniel skríkol: „Niekto ide!“

Náhľivo vykročili z domu a cez bránu vyšli na hlboko zbrázdenu poľnú cestu. Pani Gookinová prižmúrenými očami hľadela smerom k rieke. Od manželovho odchodu sa jej zhoršil zrak. Rozoznala len tmavý tvar kompy, pomaly sa posúvala po jasnej stuhe rieky ako vodný hmyz. „Je to voz!“ kričali chlapci. „Voz! Sedí na ňom ocko!“

Rozbehli sa po ceste, Nat zo všetkých síl prepletal krátkymi nôžkami, aby stačil za bratmi.

„Je to naozaj on?“ spýtala sa pani Gookinová, bezradne hľadiac do diaľky.

„Je to on,“ prisvedčila Elizabeth. „Pozri! Kýva nám.“

„Ach, chvála Bohu!“ Klesla na kolená. „Chvála Bohu!“

„Áno, je to on,“ zopakovala Mary a zaclonila si oči. Potom zarazene dodala: „No sedia pri ňom dvaja muži.“

Vo víre bozkov, objatí, slíz, smiechu a vyhadzovania detí do vzduchu si spočiatku nikto nevnímal dvoch cudzích chlapov, ktorí zostali slušne sedieť vzadu na voze medzi batožinou.

Daniel Gookin si vyložil Nata na plecica, Dana si strčil pod jednu a Sama pod druhú pazuchu, rozbehol sa s nimi po dvore, až sa vyplašené sliepky rozutekali na všetky strany, potom urobil to isté s pištiacimi dievčatami. Mary už aj zabudla, aký je manžel veľký a pekný. Nemohla od neho odtrhnúť oči.

Napokon Gookin zložil dievčence na zem, objal ženu okolo pása a pošepkal: „Musím ťa zoznámiť s tamtými mužmi. Neplaš sa.“ Odviedol ju k vozu. „Páni, obávam sa, že som načisto zabudol na dobré spôsoby. Dovoľte, aby som vám predstavil svoju manželku, skutočnú opatrnú Mary z mäsa a kostí.“

Obaja vetrom ošľahaní bradatí muži k nej otočili hlavu a nadvihli klobúky, pod ktorými sa skrývali dlhé zlepené vlasy. Mali na sebe semišové kabáty nasiaknuté soľou a vysoké hnedé zodraté čizmy. Keď sa trochu meravo postavili, hrubá koža zapraskala a Mary zacítila závan mora, potu a plesne, akoby ich vylovili zo dna Atlantického oceána.

„Mary,“ pokračoval Gookin, „toto sú moji dobrí priatelia, plávali sa so mnou – plukovník Edward Whalley a jeho zať, plukovník William Goffe.“

„Som rád, že vás poznávam, pani Gookinová,“ povedal Whalley.

Nasilu sa usmiala a pozrela na manžela – *dvaja plukovníci?* –, no už odtiahol ruku a vykročil k mužom, aby im pomohol z voza. Všimla si, že v ich prítomnosti je iný a že keď muži po dlhých týždňoch na mori vkročili na zem, akoby sa zatackali a so smiechom sa podopierali. Deti sa prizerali s otvorenými ústami.

„Poďakujme za naše vyslobodenie,“ povedal plukovník Goffe, mladší z mužov. Pod fúzmi a bradou sa ukrývala pekná bystrá, zbožná tvár; mal melodický hlas. Gookinovi chytro odtrhli od neho oči a sklonili hlavy. „Pripomeňme si stosiedmy žalm: Nech ďakujú Hospodinovi za jeho milosť, za jeho divy s ľuďmi. Tí, čo zišli k moru na lode a slúžia na šírých vodách, videli Hospodinove diela a jeho divy v hlbine. Amen.“

„Amen.“

„A koho to tu máme?“ obrátil sa plukovník Whalley na deti. Prešiel popred ne, pýtal sa ich na mená, potom na každého ukázal prstom. „Mary. Elizabeth. Daniel. Sam. Nathaniel. Výborne. Ja som Ned a toto je Will.“

„Poznal si lorda protekta, Ned?“ spýtal sa hneď Nathaniel.

„Poznal, veľmi dobre som ho poznal.“

„Už je mŕtvy.“

„Prestaň!“ zahriakla ho pani Gookinová.

„Máš pravdu, Nathaniel, naozaj je mŕtvy,“ prisvedčil Ned smutne. „Je to veľká škoda.“

Ostalo ticho.

ZÁKON O ZABUDNUTÍ

Pán Gookin zatlieskal. „Chlapci, prineste pánom plukovníkom tašky.“

Mary Gookinová dúfala, že manžel neznámych mužov len zviezol. Teraz s hrôzou sledovala, ako vykladajú z voza batožinu a podávajú ju jej synom. Takto si manželov návrat veru nepredstavovala – ubytovať a kŕmiť dvoch dôstojníkov anglickej armády!

„A kde ich ubytujeme, Daniel?“ spýtala sa potichu, aby ju nepočuli, a na manžela sa radšej nedívala, aby nevybuchla.

„Chlapci môžu spať na prízemí.“

„Ako dlho tu zostanú?“

„Tak dlho, ako bude treba.“

„Čo to znamená? Deň? Mesiac? Rok?“

„To neviem.“

„A prečo práve tu? To sa nedá v Bostone zohnať nejaká izba? To sú páni plukovníci takí chudobní, že si nevedia zaplatiť nocľah?“

„Guvernér sa nazdáva, že Cambridge je bezpečnejší než Boston.“

Bezpečnejší...

„Ty si sa radil s guvernérom o tom, kde sa ubytujú?“

„Bol som s ním pol dňa. Pozval nás na večeru.“

Tak preto mu trvala cesta z Bostonu tak dlho! Dívala sa, ako chlapci zápasia s ťažkými brašnami, plukovníci kráčajú za nimi a rozprávajú sa s dievčatami. K jej hnevu a nevoli odrazu pribudol ďalší pocit. Strach.

„A prečo si guvernér myslí, že Cambridge je bezpečnejší než Boston?“ spýtala sa váhavo.

„Lebo v Bostone je plno darebákov a rojalistov a tu budú medzi bohabojnými ľuďmi.“

„Takže to nie sú hostia z Anglicka, ale... utečenci?“ Neodpovedal. „Pred čím utekajú?“

Gookin odpovedal až po chvíli. Muži medzitým vošli dnu. „Zabíli kráľa.“

Druhá kapitola

V Anglicku bolo už takmer deväť hodín večer, zapadalo slnko. Isabelle Hackerová v jednoduchých modrých kvakerských šatách, po dvojdnovej ceste zhnednutých od prachu, vchádzala do rodnej dediny Stathern v grófstve Leicestershire.

Tesne za ňou šiel na koni istý muž. Jeho ustavičná blízkosť ju znervózňovala. A takisto jeho mlčanie. Šiel za ňou celú cestu z Londýna na sever. Sotva sa jej prihovril aj večer, keď sa niekde zastavili na noc. Vedela, že vo vrecku má poverenie, ktoré pred tromi dňami vydala Snemovňa lordov. Ukázal jej ho, keď za ňou prišiel domov v Londýne.

Týmto sa nariaďuje, aby plukovník Hacker bezodkladne poslal svoju manželku na vidiek po spomínaný dokument a aby pán Usher, člen tejto snemovne, poslal s ňou za tým účelom nejakého muža.

„Ten muž som ja,“ povedal.

Pani Hackerová hneď súhlasila, že s ním pôjde na vidiek. Bola odhodlaná urobiť čokoľvek, len aby pomohla svojmu manželovi, ktorého držali v Toweri pre podozrenie zo zrady, pretože tá sa trestala nepredstaviteľne strašnou smrťou: podozrivý visel, kým nestratil vedomie, potom ho zvesili, oživil, vykastrovali, vybrali mu vnútorosti a spálili pred jeho očami, potom mu sťali hlavu, telo rozštvrtili a vystavili na pranier. Nevedela si to ani predstaviť, no stále sa trýznila tým, že sa o to pokúšala. Najhoršie na tom bolo, že by v mukách opustil tento svet a nakoniec by ho nemohla ani riadne pochovať.

Rozlúčila sa s deťmi a o hodinu už boli na ceste. Kradmými pohľadmi odhadovala, že muž môže mať okolo štyridsať – bol len o pár rokov mladší než ona – a že utrpel nejaké zranenie alebo sa narodil s nejakou chybou, lebo pri chôdzi takmer nebadateľne kríval. Široké plecia, krátke nohy, hlas čudne tichý. Povedal jej, že sa volá Richard Nayler. Predpokladala, že je členom Tajnej rady. Na koni jazdil dobre. Viac o ňom nevedela.

Po horúcom dni nastal teplý večer. Po ceste kráčalo zopár dedičanov, iní postávali na priedomí pri bránach svojich domov. Keď začuli dupot konských kopýt, obzreli sa, no rýchlo sa zase odvrátili. Muži, ktorí by sa jej ešte pred mesiacom klaňali po zem, sa k nej teraz báli priznať. Isabelle Hackerová bola zbožná kvakerka a zámožná dáma, no bola aj manželkou revolucionára. Opovržlivo si ich premeriavala pohľadom.

Stathernská radnica, najhonosnejšia budova v dedine, stála neďaleko Kostola svätého Guthlaca. Keď pani Hackerová odbočila z cesty a prešla cez otvorenú bránu, odbilo deväť. Všimla si, že za tie týždne, keď bola preč a snažila sa pomôcť plukovníkovi, v zeleninovej záhrade sa rozrástla burina. V sade hotová lúka. Veľký dom sa v súmraku vynoril ako príznak, vyzeral opustený.

Jej kôň zamieril k predným dverám. Zosadla, priviazala ho k železnému zábradliu, vybrala z vrecka kľúč, odomkla ťažké dvere. Na pána Naylera ani nepozrela. Chcela to mať čo najskôr z krku.

Prešla po kamennej dlažbe k schodisku a zavolala hore, v tichu sa ozývalo jej volanie. Zrejme utiekli aj sluhovia. Chodba odrazu mierne potemnela – Nayler vošiel za ňou do dverí. Keď vstúpila do manželovej pracovne, začula za sebou kroky – Nayler chcel očividne zabrániť tomu, aby na poslednú chvíľu niečo zničila. Miestnosť páchla zatuchlinou. V stromoch za oknami v olovených rámoch spievali sláviky. Zo zásuvky vybrala malú skrinku, vybrala z nej kľúč a kľakla si pred trezor. Nikdy tú listinu nečítala, no vedela, ako vyzerá. Daj mu ju, zachráň Francisa pred katom, nech ten chlap konečne zmizne!

* * *

Nayler až do tej chvíle neveril, že ten dokument ešte existuje. Jedenásť rokov ho nikto nevidel. Zo skúsenosti vedel, že zúfalý človek povie hocičo, len aby získal čas – a plukovník Hacker sa určite nachádzal v zúfalej situácii. A teraz sa jeho na smrť vydesená manželka poklačičky prehrabáva v listinách týkajúcich sa domu a pozemku, v účtoch a v bohviečom ešte. Napokon čosi vytiahla – poriadne to nevidel – a pomaly sa postavila.

Predpokladal, že ak ten dokument ešte existuje, bude to nádherne pergamen vyhotovený na spôsob parlamentného zákona – zvitok zodpovedajúci závažnosti zločinu. Ona mu však podala malý, najviac osem palcov dlhý zvitok podobný potvrdenke za kúpu koňa alebo sud vína, zvinutý, previazaný rozstrapkanou čiernou stuhou. No vzhľadom na svoju veľkosť bol sľubne ťažký. A nebol to papier, ale pergamen. Odniesol ho k oknu a v matnom svetle rozviazal stuhu. Rozvinul ho do plnej šírky sedemnášť palcov. Príkaz na vykonanie popravy Karola Stuarta, kráľa Anglicka, Škótska a Írska, ktorý odovzdal plukovníkovi Francisovi Hackerovi, veliteľovi jednotky strážiacej kráľa, v deň popravy jeho veličenstva, sám Oliver Cromwell.

Položil ho na plukovníkov stôl, hneď sa zvinul ako had pripravený na obranu. Sadol si, sňal si klobúk, odložil ho nabok, utrel si ruky o kabát.

„Prineste mi svetlo, pani Hackerová, buďte taká dobrá.“

Prešla do chodby, k truhlici so sviečkami. Chvíľu jej trvalo, kým roztrasenými prstami vykresala z ocielky a kresadla iskru. Keď sa vrátila do pracovne s dvoma svietnikmi, Nayler nehybne sedel na tom istom mieste ako predtým – za písacím stolom pri okne. Svietniky postavila na stôl. Bez poďakovania si ich prisunul a rozvinul pergamen.

So záujmom si všimol, že v texte je množstvo dopísaných a vymazaných slov. O čom to svedčí? uvažoval. Možno o chvate, o zmätku. Alebo si to autor rozmyslel? Začal nahlas čítať, ani nie tak kvôli Isabelle Hackerovej, ktorá ho pozorne sledovala, ale aby si ujasnil myšlienky.

„Keďže anglický kráľ Karol Stuart bol uznaný za vinného a odsúdený za velezradu a ďalšie ťažké zločiny a tento súd vyniesol nad ním

rozsudok smrti oddelením hlavy od tela, poprava bude vykonaná na otvorenom priestranstve pred Whitehallom zajtra, tridsiateho januára medzi desiatou hodinou rannou a piatou hodinou popoludní toho istého dňa...“

Tie strašné, závažné slová mu uviazli v hrdle. Pokračoval až po chvíli.

„... a na to Vám poslúži tento príkaz. Pri jeho vykonaní sú povinní pomáhať Vám všetci úradníci, vojaci a iní dobrí príslušníci nášho anglického národa. Potvrdili vlastnou rukou a pečaťou...“ Zmĺkol. „Nasledujú mená...“ Pohľadom prebehol päťdesiat podpisov pod textom, mená zoradené do siedmich stĺpcov. Vedľa každého mena svietila malá červená vosková pečať, takže dokument vyzeral ako poľkány krvou.

„Ale meno môjho manžela tam nie je, však?“

Znovu prešiel pohľadom všetky podpisy, sem-tam si posvietil. Gregory Clements... Edmund Ludlow... Thomas Harrison... William Goffe...

„Nie, nepodpísal to.“

Vydýchla si. „Vidíte – hovoril pravdu. Nebol medzi kráľovými sudcami, ani sa nepodpísal pod príkaz na vykonanie popravy.“

„Nie, ale jeho meno tu napriek tomu je. Plukovníkovi Francisovi Hackerovi, plukovníkovi Huncksovi a podplukovníkovi Phayrovi.“ Otočil pergamen a ukázal prstom. „Tento príkaz je adresovaný predovšetkým vášmu manželovi – predpokladám, že práve preto ho má vo svojom vlastníctve.“

„On je predsa obyčajný vojak,“ ohradila sa, „a vojak rozkazy nevydáva, ale vykonáva.“

„To už rozhodne súd.“ Rýchlo odtiahol dokument, aby sa ho nepokúsila uchmatnúť. Hacker dozeral na popravu. Jeho vina bola nad slnko jasnejšia. Isabelle Hackerová akoby mu odovzdala slučku pre vlastného manžela. Podľa všetkého si to odrazu uvedomila – zapotácala sa a zbledla ako tá sviečka. Rád by sa jej už zbavil. Svoju úlohu splnila. Chcel si rozkaz v pokoji preštudovať. „Je neskoro, pani Ha-

ckerová. Mali by ste si ísť odpočinúť.“ V kúte zbadal gauč. „Ja prespím tu, ak dovolíte, a odídem na svitaní.“

Nevedela sa s tou pohromou zmieriť. S tým, ako sa to zrazu zbehlo, aké to bolo kruté. Dva dni sa kvôli tomu trmácala po cestách. „Veď sme urobili, čo od nás ich lordstvá žiadali, pán Nayler. To predsa musí niečo znamenať.“

„To ja nemôžem posúdiť. Radím vám, chodte do svojej izby a pomodlite sa za svojho manžela.“ Vykrútil ústa v chabom úsmeve. „Napokon, všetko je v Božích rukách.“

Koľkokrát za posledných jedenásť rokov počul tie pokrytecké slová? Uvidíme, ako sa im to bude teraz páčiť.

Uprene sa mu dívala do očí. Tomu chlapovi nestačilo, že prenasledoval, uväznil a popravil kráľových nepriateľov, ešte sa musel vysmievať aj z ich viery. No diabol v jeho triumfe bol plný pýchy, neuhol pohľadom. Díval sa jej do očí, až sa napokon otočila, vratkým krokom vyšla z pracovne, po schodoch zamierila do svojej izby a tam v mdlobách padla na zem.

Hoci Nayler strávil celý boží deň na cestách, necítil hlad ani smäd. Súdny príkaz bol preňho dostatočnou potravou. Sadol si za plukovníkov písací stôl a znovu si ho prečítal. ... *oddelením hlavy od tela... na otvorenom priestranstve pred Whitehallom...* Stále tomu nemohol uveriť. Rozopol si kabát a košeľu, sklonil hlavu a sňal si kožený meštek, čo mu visel na krku posledných jedenásť rokov. Bol v ňom kúsok látky nasiaknutej krvou. Obracal ho medzi prstami.

Ten deň uprostred zimy si pamätal, akoby to bolo včera – ako na svitaní vyklzol z paláca Essex, ako fúkalo od Temže, ako sa náhlil po Strande okolo dvoch domov pri rieke, pod kabátom ukrýval starý armádny nôž a pištoľ. Mal pocit, že sa mu to sníva. Odťať hlavu pomazanému kráľovi? Vylúčené. Barbarstvo. Svätokrádež. To armáde neprejde. Buď to veliteľ parlamentnej armády generál Fairfax zastaví, alebo tisíce rojalistov skrývajúcich sa v City povstane, aby tomu zabránili. Sám bol ochotný za záchranu panovníka obetovať aj život.